

**Javaslat a
„Duna-Dráva Nemzeti Park”
Baranya vármegyei értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

.....
Pécs, 2023.06.15.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: **Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság**

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság**

Levelezési cím: **7625 Pécs, Tettye tér 9.**

Telefonszám: **72/517-200**

E-mail cím: **dunadrava@ddnp.hu**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Duna-Dráva Nemzeti Park**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

igen
amely nemzetiség:²

nem

4. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti értéket tartalmazó települési/tájegységi értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A Duna-Dráva Nemzeti Park 1996 tavaszán a Duna és a Dráva mentén jött létre, mintegy 50.000 hektár kiterjedésű területen. Természeti képeinek formálásában a víz játszott a főszerepet. A két folyó, azok víztömege határozta meg a sokféle élőhely kialakulását, melyeken színes élővilágot találunk. A nemzeti park szinte teljes területe az egykori ártéren található.

A Duna mentén a Sió-csatorna torkolatától a déli országhatárig húzódik a védett terület. Itt található Gemenc és Béda-Karapanca, melyek az Alföld részei. A Dunának ezen a szakaszon az esése csökken, így sebessége is kisebb, ezért középszakasz jellegűvé válik. Kanyarogva (meanderezve) folyt, a magával hozott iszaptól és homokból zátonyokat épített, állandóan változtatta medrét. A túlfejlett kanyarokat természetes úton átvágta, így keletkeztek a holtágak és a mélyebb területen a belső tavak. A folyó vízrendezése

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

alapjaiban változta meg ezt a helyzetet. A folyószabályozások során a jeges árák gyorsabb levonulása, valamint a hajózás érdekében a kanyarokat átvágták, a folyót gátak közé szorították. A medret a gyorsabban folyó víz kimélyítette, ezért a vízszintje csökkent, sőt ez a talajvízszint jelentős csökkenését eredményezte. Az itt élő lakosság a XVIII. század végéig nem kísérelte meg útját állni az árvizeknek, hanem éppen ellenkezőleg, mind nagyobb területeket próbáltak bekapcsolni e természetes „légzésbe”. A Dunán évenként érkező hatalmas víztömeget nagyrészt mesterséges csatornák, úgynevezett „fok”-ok segítségével szétvezették a halászó víznek alkalmas tavakba, mélyedésekbe, a kaszálókra, legelőkre, gyümölcsösökbe. Közben a lassú áradással párhuzamosan mentették értékeiket és az állataikat. Ez a módszer a fokgazdálkodás, amely minimálisra csökkentette az árvíz pusztító hatását, valamint biztosította az itt élő emberek megélhetését, elsősorban bőséges halálást adott. A halászat mellett a rideg állattartás, a ló és a szürke marha tartása a legfontosabb ártéri gazdálkodási forma. A rendszer működését biztosították a fokok. Egy-egy fok gyakran egész sor tavat látott el vízzel. Fenntartásuk jelentős szakértelmet és munkaerőt igényelt.

A gátak megépítésével a Duna és a holtágak kapcsolata megszakadt, a vízszintsüllyedés a fokokkal is megszüntette az összeköttetést. A mentett oldalon elmaradtak az árvizek, megkezdődött a kiszáradás és a feltöltődés. A nemzeti park ennek a természetes ártéri élő rendszernek a maradványait őrzi, és kiemelkedően fontos értékű a természetvédelemnek, mert Európában alig maradt meg ilyen kiterjedt ártéri vizes élőhely rendszer.

A Duna zátonyai durva homokból épülnek fel, ezért alacsony vízálláskor meglehetősen kiszárad a termőhely. Az ilyen élőhelyen csigolya-bokorfüzesek és mandulalevelű bokorfüzesek találhatóak. Az iszapos homokkal borított partokon, a holtágak mentén fűzligetek fordulnak elő, melyek a *fehér fűz* ezüstös lombjáról messziről felismerhetők, tavasszal rendszerint előntésre kerülnek. Jellemző növényük a *nyári tőzike*, tömeges virágzásakor festői látványban lehet részünk.

A holtágak májusban fehérek a *fehér tündérrózsától* vagy sárgák a *tündérfátyoltól*, mindkettő védett faj. A *vízi-lófark* családjának egyetlen ma élő képviselője, szintén májusban virágzik a bédai holtágak homokos aljzatán. A *közönséges rence*, mely rovarfogó életmódja miatt nevezetes, virágzásakor szintén dekoratív. A *sulyom* melegkori maradványfaj, rombusz alakú levelei mozaikszerűen borítják a vízfelszínt. Egykor természetét összegyűjtötték, fogyasztották. Ma védett. Gyakori még a két vízipáfrány a *mételyfű* és a *rucaöröm*, melyek spórákkal szaporodnak, ugyancsak védett fajok. A vízi vegetációt a partok felől mocsári növényzet szegélyezi. A nádasokat magassásos társulások követik.

A tölgy-kőris-szil ligeterdők a magas ártéren találhatóak, ahol csak nagy árhullám önti el a területet. A hullámtérben és az ármentesített területen egyaránt megtalálhatóak. Az erdőt *kocsányos tölgy*, *vénic szil*, *magyar kőris* alkotja. A fák alatt dús cserjeszint alakult ki, benne a védett *jerikói lonc* és a *ligeti szőlő*. A lágyszárú szintben találjuk a rózsaszínes-vörösbarna sakktablaszerűen foltos virágú *kockás kotuliliomot*. Béda-Karapancsa területén találjuk ezeknek a fajgazdag erdőknek a maradványait. Az Alsó-Duna-völgy bennszülött védett cserjéje a *fekete galagonya*.

Az eddigi kutatások szerint 51 halfaj előfordulását bizonyították a dunai területről. A Duna halai közül a *kecsege* és a *menyhal* még elég gyakran előfordul. A holtágak ragadozó hala a *csuka*. Sokféle kételtű él a területen. A hullók közül a *vízisiklót* és a *mocsári teknőst* láthatjuk a leggyakrabban. Béda-Karapancsa madárvilágának a *fekete gólya* és a *rétisas*

állománya európai jelentőségű. A legnagyobb hazai *fekete gólya* populáció megvédése a nemzeti park kiemelt feladatai közé tartozik. A *rétisas* Európa egyik legritkább ragadozó madara, évtizedeken keresztül használja hatalmas, nagy magasságban épített fészket. Biztosítani kell mindkét madár zavartalan fészkelését, mert a zavarásra a legkényesebbek. A Béda-Karapanca tájegységben még gyakori a *barna kánya*, mely a környezeti hatások változásaira érzékenyen reagál, ezért indikátor fajnak tekinthető. A gémfélék közül a nádasokban fészkelnek a *kis kócsagok*, *nagy kócsagok*, *bakcsók*, *vörös géme*k, néhány pár *bölgébika*. A gyakori *szürke gém* fűzligetekben költ. A terület déli részén a *nyári lúd* szigetszerű előfordulása. A vonulási időszakban madárvendégek ezrei találnak táplálkozó és pihenőhelyet az ártéren. A récék, ludak, kárókatonák gyakran áttelelnek. A veszélyeztetett denevérfajok menedéket találnak a háborítatlan erdőkben. Az öreg fák odúiban szülőhelyet és nappali szálláshelyet talál a *tavi denevér* és a *pisze denevér*. A vízi életmódhoz alkalmazkodott *vidra* halakkal táplálkozik. Az *európai hódot*, mivel kipusztult a XIX. században, visszatelepítették Gemencre. Így nálunk is újra szaporodik és színesíti az élővilágot. Az éjszaka aktív *vadmacska* csak a zavartalanabb, a nádasokkal határos erdőket kedveli.

6. Indoklás a megyei értéktárba történő felvétel mellett:

A gátak megépítésével a Duna és a holtágak kapcsolata megszakadt. A mentett oldalon elmaradtak az árvizek, megkezdődött a kiszáradás és a feltöltődés. A nemzeti park ennek a természetes ártéri élő rendszernek a maradványait őrzi, és kiemelkedően fontos értékű a természetvédelemnek, mert Európában alig maradt meg ilyen kiterjedt ártéri vizes élőhely rendszer.

A Duna-Dráva nemzeti Park a Duna magyarországi alsó szakaszának kiemelkedő értéket képviselő élőhelyeit foglalja magába. Itt van hazánk rétisasok és fekete gólyák által egyik „legsűrűbben lakott” területe. A háborítatlan ártéri erdők mélyén zavartalanul pihennek meg a gémfélék, kis és nagy kócsagok, kanalas gémek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

https://hu.wikipedia.org/wiki/Duna%E2%80%93Dr%C3%A1va_Nemzeti_Park

https://www.ddnp.hu/termeszetvedelem/vedett_termeszeti_teruletek/nemzeti_park_-_duna_menti_teruletek

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.ddnp.hu

III. MELLÉKLETEK

1. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum

- tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról
5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata

